

Usu edasiandmine (I)

Perekond on lapse iseloomu ja isiksuse ääs ja see, kus juurdub armastus Jumala vastu.

11.03.2017

Iga laps on Jumala usaldusavaldus vanematele, andes nende hoolde poja või tütre, kes on kutsutud igavesele õnnele. Usk on parim, mida vanemad saavad oma lastele edasi anda. See on ainus asi, mis on tõeliselt tähtis, sest see on see, mis annab meie elule põhitähenduse. Ja Jumal ei anna kunagi ülesannet,

varustamata meid selle täitmiseks vajalike vahenditega. Seepärast pole peale perekonna ükski inimühendus paremini varustatud selleks, et kindlustada usu juurdumine lapse südames.

Isiklik tunnistus

Lapse üleskasvatamine katoliiklikus usus seisneb rohkemas, kui pelgalt selle õpetuse selgeks tegemises; see nõuab ka eluviisi edasiandmist. Ehkki Jumala Sõna on mõjus iseeneses, on Jumal tahtnud kasutada selle levitamisel inimliku tunnistuse vahendust. Evangeelium on teiste jaoks veenev, kui nähakse, et seda elatakse. See kehtib eriliselt laste puhul, kes ei tee hästi vahet sellel, kes ja mida räägib – veel enam siis, kui see, kes räägib, on nende isa või ema. Ent, kui nad näevad oma isa või ema palvetamas, on sel nende jaoks üsna eriline tähendus ja väärtus.

Seepärast on vanematel lastele usu edasiandmisel kõik eelised. Rohkem kui sõnu, ootab Jumal neilt, et nad oleksid oma usku elades vagad ja järjekindlad. Vanemate isiklik tunnistus peaks olema kogu aeg ilmne, andes lastele eeskuju loomulikult, ilma igasuguse näitemänguta. „Las nad näevad teid palvetamas. Seda nägin ma oma vanemaid tegemas ja see on kirjutatud mu südamesse. Et kui teie lapsed jõuavad minu ikka, meenutaksid nad heldimusega oma ema ja isa, kes sundisid neid üksnes oma eeskuju ja naeratusiga, andes neile õpetust siis, kui vaja, tüütuks muutumata.”[1]

Vahel on lastel vaja näha üksnes seda rõõmu, mis on nende vanematel peale pihil käimist, et usk võtaks nende südames kindlama koha. Laste vastuvõtuvõimet ei tohiks kunagi alahinnata. Nad tunnevad oma vanemaid väga hästi, nii seda,

mis on neis halba, kui seda, mis on hea, ning kõik, mis vanemad teevad või tegemata jätavad, on nende jaoks sõnum, mis nende arengut positiivselt või negatiivselt mõjutab.

Benedictus XVI on sageli rõhutanud, et põhjalikud muutused institutsioonides ja inimestes pole mitte õpetlaste ja võimurite, vaid pühakute teene: „Ajaloo keerdkäikudes on olnud just pühakud need tõelised ümberkujundajad, kes on nii sageli tõstnud inimkonna välja neist hämaraist orgudest, kuhu on oht pidevalt tagasi vajuda, ning toonud valgust millal iganes vaja.”[2]

Midagi sarnast toimub perekondades. Muidugi, vanemad peavad leidma usu edasi andmiseks parimad pedagoogilised vahendid ja otsima selle efektiivseks õpetamiseks vajalikku ettevalmistust. Kuid asja võti peitub vanemate endi

pingutuses pühakuks saada. Isiklik pühadus toob endaga võime leida parim viis usu õpetamiseks.

„Kogemus näitab kõigis kristlikes kogukondades, kui head tulemused on sellisel – kodusoojuses tehtud, loomulikus ja üleloomulikus – sissejuhatuses vagadusellu. Lapsed õpivad seadma Jumala oma kiindumustes esikohale. Nad õpivad nägema Jumalat kui oma Isa ja Maarjat kui ema ning õpivad vanemate eeskujul palvetama. Sel viisil on kerge näha, milline imeline apostolaat on vanematel ning, et neil on kohus elada täisväärtuslikku kristlikku palveelu, et nad saaksid oma armastust Jumala vastu lastele edasi anda, mis on midagi enam kui neid lihtsalt õpetada.”[3]

Usalduse ja sõpruse õhkkond

Tänapäeval näeme me ka sellist reaalsust, et paljud noored inimesed – eriti teismeeas –nõrgenevad oma

usus, kui neid proovile pannakse. Selliste kriiside päritolu võib olla väga erinev: paganliku keskkonna surve; sõbrad, kes naeruvääristavad teiste religioosseid veendumusi; õpetaja, kes annab edasi ateistlikku maailmavaadet või vähendab Jumala tähtsust. Kuid sellised kriisid muutuvad tõsiseks üksnes siis, kui need, kes neid läbi elavad, ei ole võimelised oma südameid abi saamiseks õigetele inimestele avama.

On tähtis, et vanemad edendaksid oma lastega usalduslikku atmosfääri ja oleksid alati valmis neile aega pühendama. „Lapsed – isegi need, kes on tõrksad ja sõnakuulmatud – igatsevad alati seda lähedust, seda vennalikkust oma vanematega. Küsimus on usalduses. Vanemad peaksid oma lapsed sõpruses üles kasvatama, jätmata kunagi muljet, et nad neid ei usalda. Nad peaksid andma lastele vabadust ja õpetama neid seda isikliku vastutustundega

kasutama. Vanematel on parem lasta end mõnikord „lollitada”, sest usaldus, mida nad on üles näidanud, paneb ise lapsed selle kuritarvitamise pärast piinlikust tundma – nad parandavad ennast. Teisest küljest, kui lastel pole vabadust, kui nad näevad, et keegi neid ei usalda, kalduvad nad alati oma vanemaid petma.”[4] Ka ei ole mingit vajadust selle nõuande rakendamiseks oodata, kuni lapsed noorukikka jõuavad, sest see on kasulik koguni väga väikestele lastele.

Lastega vestlemine on – lisaks sellele, et see on väga nauditav – parim viis nendega tõelise sõpruse loomiseks. Kui kahel inimesel on omavahel usalduslik suhe, siis on nende vahel loodud sild, mis hõlbustab südame avamist ja vaevadest ning muredest rääkimist, mis on omakorda hea iseenda paremaks tundmaõppimiseks. Kuigi on tõsi, et

sellise läheduse saavutamine on teatud eas keerulisem kui teises, peaksid vanemad alati püüdma saada „oma laste sõpradeks – sõpradeks, kellega nad tahaksid jagada oma kartusi, kes kuulaksid nende probleeme, kes aitaksid neid tõhusal ja meeldival moel.”[5]

Sellises sõpruse atmosfääris saavad lapsed kuulda Jumalast meeldival ja ligitõmbaval viisil. See nõuab, et vanemad võtaksid aega, mida veeta oma lastega ja seda, et see oleks „kvaliteetaeg.” Lapsed peaksid tajuma, et vanemad tunnevad tõelist huvi nende murede vastu ning on valmis omaenda probleemid nende pärast kõrvale jätma. Seega peavad vanemad valmis olema telerit või arvutit välja lülitama – või oma tähelepanu sellest selgelt ära pöörama – kui poeg või tütar tuleb ning tahab rääkida millestki, mis teda vaevab. Vanemad peavad olema valmis kärpima tööle pühendatud

aega, et neil oleks aega, mida veeta oma perekonnaga; otsima võimalusi vaba-aja tegevusteks, mis hõlbustavad perekonna omavahelist suhtlemist jne.

Vabaduse mõistatus

Seal, kus on tõeline vabadust, ei tee inimesed alati seda, mis on neile parim või seda, mida me nende suunas tehtud jõupingutusi arvestades lootnud oleksime. Vahel teeme me asju hästi, aga välja kukuvad ikkagi halvasti, vähemalt näiliselt. Kui nii juhtub, pole mõtet selles ennast või teisi süüdistada. Parim vastus sellele, on koguda kogemusi, et olla nõnda võimeline õpetama paremini kui kunagi varem ja aidata teistel sedasama teha. Siin pole mingit võluvalemit. Igaühel on oma olemise viis ning asjadele oma isiklik vaade ja hinnang. Sama kehtib ka laste puhul, kes elavad küll

sarnastes tingimustes, kuid kel on täiesti erinevad huvid ja tundlikkus.

Kuid see erinevus pole takistuseks; pigem avardab see kasvatuslikke silmapiire. Ühelt poolt laseb see kasvatusel isikliku suhte osaks saada, kaugel stereotüüpidest. Teisalt soosib laste kalduvuste ja iseloomude mitmekesisus kasvatuslike meetodite varieeruvust. Seetõttu, ehkki usutee on kõigist võimalikest kõige isiklikum, sest see hõlmab inimese sügavaimat tuuma ja tema suhet Jumalaga, saame me aidata igaühel see tee ette võtta. Kui me mõtiskleme oma isiklikus palves hoolikalt iga lapse olemisviisi üle, annab Jumal meile valgust, et tõhusalt tegutseda.

Rohkem kui strateegia või programm on usu edasiandmine pingutus, et aidata igal inimesel avastada Jumala plaan tema eluks. Me tahame aidata igaühel ise leida see, milles nad peaksid end parandama ja muutma.

Sest on rohkem kui selge, et ise me kedagi muuta ei saa: teised muutuvad, sest nad tahavad.

Mõned konkreetsed punktid

Mõned aspektid, mis on usu edasi andmiseks väga olulised, võiksid olla siin mainitud. Võib-olla kõigepealt vagaduselu perekonnas, lähedus Jumalaga palves ja sakramentides. Kui vanemad ei „peida”, isegi tahtmatult, seda valdkonda oma elus, avaldub suhe Jumalaga tegude kaudu, mis teevad Tema kohaolu perekonnas tajutavaks loomulikult viisil, mis austab laste autonoomiat. Söögipalve lausumine, koos noorematega hommiku- ja õhtupalvete lugemine, neid oma kaitseingli poole pöörduma ja Jumalaema vastu väikeseid kiindumuse märke ilmutama õpetamine on konkreetsed viisid edendamaks lastes vagaduse voorust,

andes neile kaasavara, mis võib neid saata kogu elu.

Teine tähtis vahend on doktriin. Vagadus ilma õpetuseta on kergesti haavatav intellektuaalsete rünnakute poolt, mis saavad lastele osaks kogu nende elu jooksul. Nad vajavad üksikasjalikke ja praktilisi teadmisi apologetikast. Muidugi on ka siin tähtis arvesse võtta eakohaseid asjaolusid. Üsna tihti on kommentaarid mõne aktuaalse teema või raamatu kohta vanematele heaks võimaluseks lastele õpetust edasi anda; või on lapsed ise need, kes haaravad initsiatiivi ja pöörduvad küsimustega vanemate poole. Nooremate laste puhul on katehheesid koguduses või koolis vanemate jaoks ideaalne võimalus ühes lastega üle vaadata, mida nad on õppinud, või õpetada neile huvipakkuval moel kindlaid punkte katekismusest, mis võivad olla vahele jäänud. Lugupidamine ja

armastus, mida vanemad Kiriku õpetuste suhtes üles näitavad, aitavad lastel mõista Jeesuse õpetuse omandamise tähtsust.

Veel üks võtmeaspekt on aidata voorustel lastes juurduda. Kui vagadus ja õpetus ei käi koos tugevate inimlike voorustega, siis peegeldavad laste mõtted ja tunded nende eluviisi, mitte seda, mida usust valgustatud mõistus. Vooruste kujundamine nõuab enesedistsipliini tähtsuse rõhutamist, rasket tööd, suuremeelsust ning mõõdukust. Nende väärtuste ühtesulamine tõstab inimese kõrgemaks lihahimudest ja teeb mõistuse selgemaks, vaimseid reaalsusi paremini hoomavaks. Vanemad, kes kasvatavad oma lapsed üles tõelise distsipliiniga – ütlemata neile kunagi „ei”, vaid püüdes selle asemel täita kõik nende ootused – sulgevad nõnda lõpuks nende hinge ukSED.

Selline üleolevalt armulik hoiak laste suhtes – kuigi võib näida, et see võrsub armastusest – on sageli lihtsalt soov säästa end pingutustest kasvatada last tõhusalt, seada piirid nende isudele, õpetada neile kuulekust ning kannatlikkust. Ja kuna ihad, mida edendab tarbimine, on iseeneses rahuldamatud, juhivad nad nende ohvriks langedes kapriisse ja enesekeskse elustiilini, eneseotsingute keerdkäikudesse, mis toob endaga alati kaasa inimlike vooruste ja teiste pärast mure tundmise defitsiidi. Kasvamine sellises maailmas, kus kõik kapriisid rahuldatakse, lämmatab vaimse elu ja võib muuta eneseandmise ning pühendumise peaaegu võimatuks.

Lõpuks peame me arvestama nüüdisaegse ühiskonna survet, sest see võib olla vägagi veenev. Me kõik teame vagas perekonnas üles kasvanud lapsi, kelle on usust eemale kiskunud keskkond, millega nad pole

olnud valmis silmitsi seisma.
Seepärast tuleb vanematel hoolega valida, kus lapsed hariduse omandavad ning aidata luua või otsida kohti, mis edendavad usus ja voorustes kasvamist. Vanemate roll siin on sarnane sellele, mis toimub aias. Me pole need, kes panevad taimed kasvama, aga me saame tagada vajaliku väetise ja vee ning sobiva keskkonna.

Kord andis püha Josemaría nõu rühmale vanematele: „Ärge varjake oma vagadust. Tegutsege ausameelselt. Siis nad õpivad ja teie lastest saab teie küpsuse ning eakuse kroon ja rõõm.”[6]

A. Aguiló

[1] Püha Josemaría. *Kohtumine*, Retamar, Madrid, 28.oktoober 1972

[2] Benedictus XVI. *Kõne*
Ülemaailmse Noortepäeva
palvevigilial Kölnis, 20. augustil 2005

[3] Püha Josemaría. *Vestlused*, 103

[4] *Ibid.*, 100

[5] Püha Josemaría. *Kui Kristus on*
möödumas, 27

[6] Püha Josemaría. *Kohtumine*,
Pozoalbero, Jerez de la Frontera, 12.
november 1972